

יחידת תנ"ך לכיתה י"ב
בגרות תשע"ט (2371)

ספר דברים – סוגיות בחירה:

**דיני המלחמה
בחומש דברים**

דיני המלחמה בחומש דברים

פתיחה:

ערב הכניסה לארץ, לקראת מלחמות הכיבוש, מתחדשות בחומש דברים מצוות המלחמה והצבא.

התורה מצווה אותנו בשני דברים:

1. הציווי להילחם את מלחמת ה', לגאול את ארץ ישראל מיד צר ולמגר את העבודה הזרה.
2. מצוות המגדירות את מוסר המלחמה הראוי בצבא ה'.

נושא ראשון: מלחמת מצווה, מלחמת עמלק

יש 2 סוגי מלחמות: 1. מלחמת מצווה 2. מלחמת רשות.

כך כתב הרמב"ם (בהלכות מלכים ומלחמה):

אין המלך נלחם תחילה, אלא על מלחמת מצווה.

ואיזו היא מלחמת מצווה--

(1) זו מלחמת שבעה עממים, (2) ומלחמת עמלק, (3) ועזרת ישראל מצר שבא עליהם.

ואחר כך נלחם במלחמת הרשות—

והיא המלחמה שנלחם עם שאר העמים, כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגדולתו ושמעו.

מלחמת מצווה מהי?

1. "מלחמת שבעת עממים"

"כי יביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרגשי והאמרי והכנעני והפרזי והחוי והיבוי שבעה גוים רבים ועצומים ממך. ונתנם ה' אלהיך לפניך והכיתם החרם תחרים אתם לא תקרת להם ברית ולא תחנם". (דברים ז א-ב)
וכן "כי-החרם תחרים החתי והאמרי הכנעני והפרזי החוי והיבוי כאשר צוה ה' אלהיך" (כ ז)

2. "מלחמת עמלק"

זכור את אשר-עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים. אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנפשלים אחריו ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים. ויהיה בהנניח ה' אלהיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר ה' אל-אלהיך נתן לך נחלה לרשתה תמחה את-זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח. (דברים כה יז-יט)

3. "עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם"

יש דעות שונות מהו המקור להגדרת עזרת ישראל מיד צר כמלחמת מצווה. כן נביא דעה מרכזית הקושרת את הדברים לפסוק "לא תעמד על-דם רעך" (ויקרא יט טז).

סכם את שלושת סוגי מלחמות המצווה במילים שלך:

1. _____
2. _____
3. _____

מלחמת עמלק

מלחמה זו אינה מלחמת שחרור שטחי ארץ ישראל, אלא מלחמה לשם מיגור עמלק מן העולם שמבטא את ההיפך מעם ישראל. בתורה נאמר: "מלחמה לה' בעמלק".

מיהו עמלק?

1. "וְתִמְנַע הַיְתֵה פִּילְגֶשׁ לְאֶלְיָפָז בֶּן עֵשָׂו וְתִלְדֵּ לְאֶלְיָפָז אֶת עֲמֶלֶק..." (בראשית לו)

מהיכן הגיע עמלק?

2. עיין בשמות י"ז וכתוב איזה מפגש התקיים עם עמלק.

3. עיין דברים כ"ה יז-יט וכתוב מה מצווה התורה ביחס לעמלק?

מה מהותו של עמלק. להלן 3 פירושים שונים

(1) : שהיו כל האומות יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה; אע"פ שנכחה, הקרה אותה בפני אחרים. (2) **מלבי"ם**: אבל הוא [עמלק] "ולא ירא אלהים", ורק הסבה העצמית למלחמה זו היתה **הכפירה באלהים**, באשר אז [לאחר קריעת ים סוף] "שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן [חיל (פחד) אָחֵז יִשְׁבִּי פְלִשְׁתִּי]" (שמות טו, יד). וכל העמים האמינו בנפלאותיו אשר עשה בים ובמצרים. ו[לעומתם] הוא [עמלק] הקשיח לבו מיראת ה' ויאמר לא הוא, ורצה להראות לכל יושבי תבל, שאין ביכולת ה' להושיעם מידו, ושכל הנסים הם מעשה להט וחכמת משה... ולפי זה היה עקר מלחמתו נגד ה'..."

(3) **חזקוני**: "ואתה עייף ויגע" אל תתמה אם עשה כך, שהרי היית עייף ויגע מטורח הדרך, ועוד שהיית לא ירא אלוקים, כדאיתא במכילתא: "אחרים אומרים ולא ירא אלוקים, אלו ישראל, שהיו בהם מצוות ולא קיימום, אבל אם הייתם יראי אלוקים לא היה יכול לך".

ככם את שלושת הפירושים במילים שלך וכתוב מה המשותף להם:

1. _____

2. _____

3. _____

"ואתה עייף ויגע ולא ירא אלוקים"

רש"י: "...ולא ירא - עמלק

מה המחלוקת בין רש"י לחזקוני?

משמעותו המעשית של הציווי לימינו:

רמב"ן [כה יז]: "זכור את אשר עשה לך עמלק - כבר הזכרתי (לעיל כד ט) המדרש שדרשו בו בספרא: 'יכול בלבך? כשהוא אומר 'לא תשכח', הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור? שתהא שונה בפיר'.

והנכון בעיני שהוא לומר שלא תשכח מה שעשה לנו עמלק עד שנמחה את שמו מתחת השמים, ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע, ולכך נצטוינו למחות את שמו.

במילים שלך: _____

חשיבות ההשתתפות במלחמות ישראל:

עיין במקורות הבאים וכתוב בכל סיפור על מי כעסו בגלל שלא הגיע למלחמה:

1. במדבר ל"ב - _____

2. שופטים ה' - _____

3. שופטים כ"א - _____

נושא שני: איסור היראה במלחמה, פרק כ'

דברי הכתוב:

א כִּי-תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל-אֹיְבֶיךָ וְרָאִיתָ סוֹס וְרֶכֶב עִם רֵב מִמֶּךָ
לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי-ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶךְ מֵאַרְצְךָ מִצְרִים.

דברי הכהן:

ב וְהָיָה כִּקְרַבְכֶם אֶל-הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדָבַר אֶל-הָעָם.
ג וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרָבִים הַיּוֹם לְמִלְחָמָה עַל-אֹיְבֵיכֶם
אֶל-יָרֵךְ לְבַבְכֶם אֶל-תִּירָאוֹ וְאֶל-תַּחְפְּזוֹ וְאֶל-תַּעֲרָצוֹ מִפְּנֵיהֶם.
ד כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם-אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם.

המילים המודגשות מדברים על: _____

המילים עם קן מתחת מדברות על: _____

רש"י [ג]: שמע ישראל - אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם:
אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו -ארבע אזהרות כנגד ארבעה דברים שמלכי
האומות עושים:

- מגיפים בתריסיהם כדי להקישן זה לזה כדי להשמיע קול שיחפזו אלו שכנגדם וינוסו.
- ורומסים בסוסיהם ומצהילין אותם להשמיע קול שעטת פרסות סוסיהם,
- וצווחין בקולם,

- ותוקעין בשופרות ומיני משמיעי קול:

אל ירך לבבכם - מצהלות סוסים:

אל תיראו - מהגפת התריסין:

ואל תחפזו - מקול הקרנות:

ואל תערצו - מקול הצווחה:

רש"י [ד]: כי ה' אלוהיכם וגו' - הם באים בניצחוננו של בשר ודם ואתם באים בניצחוננו של מקום.
פלשתים באו בניצחוננו של גלית. מה היה סופו? נפל ונפלו עמו:

! סמן ברש"י - היכן הוא עוסק בביטחון והיכן הוא מדבר על האיסור לפחד.

הרמב"ם (הלכ' מלכים ומלחמות) מביא הדרכה מעשית כיצד להתחזק בשעת היציאה לקרב:

"מי האיש הירא ורך הלבב" (דברים כ,ח)--כמשמעו, שאין בליבו כוח לעמוד בקשרי המלחמה. ומאחר שייכנס אדם בקשרי המלחמה, ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה, ויידע שעל ייחוד השם הוא עושה מלחמה, וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד, ולא יחשב לא באשתו ולא בבניו, אלא ימחה זכרם מליבו ויפנה מכל דבר למלחמה.

וכל המתחיל לחשב ולהרהר במלחמה, ומבהיל עצמו--עובר בלא תעשה, שנאמר "אל ירך לבבכם, אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו--מפניהם" (דברים כ,ג).

ולא עוד, אלא שכל דמי ישראל תלויין בצווארו; ואם לא ניצח ולא עשה מלחמה בכל ליבו ובכל נפשו--הרי זה כמי ששפך דמי הכול, שנאמר "ולא יימס את לבב אחיו, כלבבו" (דברים כ,ח). והרי מפורש בקבלה "ארור, עושה מלאכת ה'--רמייה; וארור, מונע חרבו מדם" (ירמיהו מח,י).

וכל הנלחם בכל ליבו בלא פחד, ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד--מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל, ויזכה לו ולבניו עד עולם, ויזכה לחיי העולם הבא: שנאמר "כי עשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן, כי מלחמות ה' אדוני נלחם, ורעה לא תימצא בך, מימך . . . והייתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, את ה' אלוהיך" (שמואל א כה,כח-כט).

סכם בשתי שורות - מה ההדרכה של הרמב"ם:

נושא שלישי: ונשמרת מכל דבר רע

הרמב"ן על פרק כג פסוקים י-טו, ד"ה 'ונשמרת מכל דבר רע':

"...הידוע במנהגי המחנות היוצאות למלחמה כי יאכלו כל תועבה, יגזלו יחמסו ולא יתבוששו אפילו בניאוף ובכל נבלה. הישר בבני האדם בטבעו יתלבש אכזריות וחמה כצאת מחנה על אויב, ועל כן הזהיר בו הכתוב 'ונשמרת מכל דבר רע'...."

יוסיף לאו במחנה שנישמר בו מכל אלו העבירות, שלא תסתלק השכינה מישראל אשר שם, כאשר אמר "כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך" ... הנזכר שהשם מתהלך עמנו להושיענו **והמחנה קדוש**, ושיהיה לבנו מתכוון להקב"ה ונוחיל לישועתו ולא נסמוך בזרוע בשר... **כי המחנה כולו כמקדש ה'.**

הסבר דברי הרמב"ן (הדגש משפטים חשובים):

1. בעת מלחמה, גם אדם שבאופן רגיל הוא "הישר בבני אדם", נמצא בסכנה של "יתלבש אכזריות וחימה". מצב המלחמה עלול להביא לסכנה של השחתה מוסרית. מצוות המלחמה בחומש דברים מרחיקות את הלוחמים מסכנה זו. (סור מרע)

2. בעת מלחמה הקב"ה משרה את שכינתו במחנה ישראל: "כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך" (כג, טו). כדי להיות ראויים להשראת שכינה נדרשת מן הלוחמים רמה רוחנית ומוסרית גבוהה במיוחד, מעבר למצב הרגיל. (עשה טוב)

הסבר במילים שלך:

- _____
- _____

אחד הדברים שצריך להקפיד עליהם מאוד במלחמה הוא לשון הרע.

חשוב: מהיכן למדו דבר זה? צטט מהפסוק: _____

נושא רביעי: החוזרים מעורכי המלחמה כ, א-ט

עין פרק כ פסוקים א-ט: דברי החיזוק של הכהן אל העם היוצא למלחמה ודברי השוטרים אל העם בעניין השבים מן המלחמה לבתיהם.

מהו תפקידו של כהן משוח מלחמה לעומת תפקידם של השוטרים?

מיהם 3 האנשים הראשונים ששבים מן המלחמה?

- _____
- _____
- _____

מיהו האדם הרביעי שאותו התורה מוסיפה?

- _____

רמב"ן [א]: מקומה של מצווה זו בחומש דברים

כי תצא למלחמה וגו' וראית סוס ורכב וגו' - זו מצווה מחודשת, אמרה להם עתה בבואם במלחמות:

מהי "מצוה מחודשת"? _____
מדוע מצוה זו מוזכרת כאן? _____

ספורנו [א]: סוג המלחמה

כי תצא למלחמה - לחימה לארץ, שבמלחמת מצוה לא היו שבים מעורכי המלחמה, אלא
אפלו "חתן מחדרו וכלה מחפתה" (יואל ב, טז, סוטה ח, ז)

באיזה סוג מלחמה עוסקים הפסוקים, מדוע? _____

שלושת החוזרים

רש"י [ה]: ולא חנכו - לא דר בו. חנוך לשון התחלה: ואיש אחר יחנכנו - ודבר של עגמת נפש הוא זה:
רמב"ן [ד-ה]: פן ימות במלחמה - וציוה על השלשה האלה לשוב, כי לבו על ביתו וכרמו ועל אשתו
וינוס:

מאיזה סיבה הם חוזרים?

רש"י - _____
רמב"ן - _____

עין ברש"י המוזכר וענה:

כהן משוח מלחמה - מיהו? מה אומר הכהן, ומה אומרים השוטרים...

רש"י [ב]: "ונגש הכהן"

על איזה כהן מדובר? _____

רש"י [ח]: "ויספו השוטרים"

למה נאמר כאן ויספו? _____

רש"י [ו]: "ולא חללו"

מה פירוש החילול? _____

רש"י [ח]: "הירא ורך הלבב"

מהם שני הפירושים? 1. _____

2. _____

כיצד הוא חוזר בלי שיהיה לו בושה? _____

רש"י [ט]: "שרי צבאות"

מה עושים שרי הצבאות? _____

מדוע? _____

נושא תשיעי: נקי יהיה לביתו (כד, ה)

רס"ג [ה]: "נקי- פנוי".

רש"י [ה]: ולא יעבור עליו - דבר הצבא:
לכל דבר - שהוא צורך הצבא, לא לספק מים ומזון ולא לתקן דרכים, אבל החוזרים מעורכי המלחמה על פי כהן, כגון בנה בית ולא חנכו או ארס אשה ולא לקחה, מספיקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים:
יהיה לביתו - אף בשביל ביתו, אם בנה בית וחנכו ואם נטע כרם וחללו, אינו זז מביתו בשביל צורכי המלחמה:
ושמח - ישמח את אשתו. ותרגמו: ויחדי ית אתתיה. והמתרגם ויחדי עם אתתיה, טועה הוא, שאין זה תרגום של 'ושמח' אלא של 'ושמח':

1. מה ההבדל בין החוזר מהמלחמה לבין זה שלא יוצא בגלל שהתחתן? _____

2. מה ההבדל בין לשמח את... לבין לשמוח עם...? _____

נושא שמיני: שמירת המחנה (כג, י-טו)

מהי המצווה?

רש"י [יא]: יוצא אל מחוץ למחנה - זו מצות עשה:
לא יבא אל תוך המחנה - זו מצות לא תעשה. ואסור ליכנס למחנה לזויה, וכל שכן למחנה שכינה:

רש"י [יג]: ויד תהיה לך - כתרגמו... [אונקלוס: ואתר מתוקן יהי לך מברא למשריתא (מחוץ למחנה)]

רש"י [יד]: אזנך - כמו כלי זיינך:

טעם המצווה:

רש"י [יז]: כי תצא וגו' ונשמרת - שהשטן מקטרט בשעת הסכנה:

רמב"ן [יז]: והנכון בעיני בענין המצוה הזאת, כי הכתוב יזהיר בעת אשר החטא מצוי בו. והידוע במנהגי המחנות היוצאות למלחמה, כי יאכלו כל תועבה, יגזלו ויחמסו ולא יתבוששו אפילו בניאוף וכל נבלה, הישר בבני אדם בטבעו יתלבש אכזריות וחמה כצאת מחנה על אויב. ועל כן הזהיר בו הכתוב, ונשמרת מכל דבר רע.

יוסיף לאו במחנה שנשמר בו ... שלא תסתלק השכינה מישראל אשר שם, כאשר אמר כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך - והנה העושה העבירות הגדולות במחנה, כאותם שכתוב בהם (ירמיה ז ל) שמו שקוציהם בבית אשר נקרא שמי עליו לטמאו.

והוסיפו בו לשון הרע, כדי שלא ירבו ביניהם מחלוקת, ויכו ביניהם מכה רבה מאד יותר מן האויבים:

סכם 3 עניינים שהוזכרו בטעם המצווה:

1. סכנה מוסרית - _____
2. סכנה רוחנית - _____
3. סכנה צבאית - _____
4. סכנה חברתית - _____

נושא חמישי: קריאה לשלום במלחמה כ, י-יח

למי מיועדים תנאי השלום – לערים קרובים או רחוקים? שני גישות בפרשנים:
קריאתו של רש"י, על פיה נחלק את יחידת הפסוקים לשני חלקים (י-טו, טז-יח), ולכן חובת הקריאה לשלום חלה רק בערים הרחוקות (מלחמת רשות),
קריאתו של הרמב"ן, על פיה פסוק י' מהווה כותרת ליחידה כולה, וכתוצאה מכך יש לקרוא לשלום בערים קרובות ורחוקות כאחד.

רמב"ן [י]:

1 כי תקרב אל עיר להלחם עליה וגו' - במלחמת הרשות הכתוב מדבר, כמו שמפורש בעניין (פסוק טו), כן תעשה לכל הערים הרחוקות ממך מאד, לשון רש"י.
2 כתב הרב (הרמב"ם) זה מספרי (שופטים קצט): ששנו שם כלשון הזה, במלחמת הרשות הכתוב מדבר. והכוונה לרבותינו בכתוב הזה, אינה אלא לומר שהפרשה בסופה תחלק בין שתי המלחמות, אבל קריאת השלום אפילו במלחמת מצווה היא, שחייבים לקרא לשלום אפילו לשבעה עממים, **3** שהרי משה קרא לשלום לסיחון מלך האמורי, ולא היה עובר על עשה ועל לא תעשה שבפרשה, כי החרם תחרימם (פסוק יז): ולא תחיה כל נשמה (פסוק טז). **4** אבל הפרש שביניהם כאשר לא תשלם ועשתה מלחמה, שציוה הכתוב ברחוקות להכות את כל זכורה ולהחיות להם הנשים והטף בזכרים, ובערי העמים האלה ציוה להחרימם גם הנשים והטף:
5 וכך אמרו רבותינו במדרש אלה הדברים רבה (ה יג), והוא עוד בתנחומא ובגמרא ירושלמי (שביעית פ"ו ה"א),
אמר רבי שמואל ברבי נחמני יהושע בן נון קיים הפרשה הזו, מה עשה יהושע? היה שולח פרוסדיטגמא [=אגרת] בכל מקום שהיה הולך לכבוש והיה כותב בה, מי שמבקש להשלים יבוא וישלים, ומי שמבקש לילך לו ילך לו, ומי שמבקש לעשות מלחמה יעשה מלחמה, הגרגשי פנה, הגבעונים שהשלימו עשה להם יהושע שלום, שלשים ואחד מלכים שבאו להלחם הפילם הקב"ה וכו', וכך אמר הכתוב בכולם (יהושע יא יט כ): לא הייתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון את הכל לקחו במלחמה, כי מאת ה' הייתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימם, מכלל שאם רצו להשלים היו משלימים עמם:
6 ונראה שיש הפרש עוד בשאלת השלום, שבערים הרחוקות נשאל להם לשלום ושיהיו לנו למס ויעבדונו, אבל בערי העמים האלה נשאל להם לשלום ומסים ועבדות על מנת שיקבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז, ולא הזכיר הכתוב זה בפרשה הזאת, שכבר נאסר לנו בעובדי ע"ז (שמות כג לג): לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך ל' כי תעבוד את אלוהיהם.

1. איך רש"י מוכיח שמדובר רק על ערים רחוקות? _____

2. הרמב"ם ציטט את חז"ל שאומרים "במלחמת רשות הכתוב מדבר". איך מסביר אותו הרמב"ן? _____

3. מה ההוכחה ממשה? _____

5. מה ההוכחה מיהושע? _____

4,6 מה ההבדל לפי הרמב"ן בין מלחמת מצוה למלחמת רשות?

מלחמת מצוה	מלחמת רשות	
		4. הבדל א
		6. הבדל ב

נושא שישי - השחתת עצים בעת מצור כ, יט-כ

עיין בפסוקים:

1. מהי המצווה? מתי היא חלה?

2. כיצד היא מנומקת בפסוקים?

רמב"ן [יט-כ]: מהו האיסור בפסוק - בפשט ועל פי חז"ל:

אבל על דעת רבותינו (ב"ק צא ב): מותר לכרות עץ מאכל לבנות מצור, ולא אמרה תורה רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא וגו' – אלא להקדים ולומר שאילן סרק קודם לאילן מאכל... וטעם אותו תשחית וכתת - כי מותר אתה לכרות אותו לבנות המצור וגם להשחיתו עד רדתה, כי לפעמים תהיה ההשחתה צורך הכבוש, כגון שיהו אנשי העיר יוצאים ומלקטין עצים ממנו, או נחבאים שם ביער להלחם בכם, או שהם לעיר למחסה ולמסתור מאבן נגף.

3. מה ההבדל בין עץ פרי לעץ סרק?

4. מתי מותר להשחית עצי מאכל?

רש"י [יט]: להבנת המילים "כי האדם עץ השדה":

כי האדם עץ השדה - הרי כי משמש בלשון דלמא. שמא האדם עץ השדה להיכנס בתוך המצור מפניך להתייסר בייסורי רעב וצמא כאנשי העיר? למה תשחיתנו?

ראב"ע:

זה פירושו כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות, כי האדם עץ השדה. והטעם: כי חיי בן אדם הוא עץ השדה, וכמוהו: כי נפש הוא חובל כי חיי נפש הוא חובל.

5. לפי רש"י המילים "כי האדם עץ השדה" - נקראות בתמיהה / כאמירה
מה פשר ההשוואה בין האדם לעץ?

6. לפי ראב"ע המילים "כי האדם עץ השדה" - נקראות בתמיהה / כאמירה
מה פשר ההשוואה בין האדם לעץ?

רש"י [כ]: להבנת המילים "עד רדתה":

עד רדתה - לשון רדוי, שתהא כפופה לך.

אונקלוס [כ]:

עד רדתה - עד דתיכבשה

רשב"ם [כ]:

עד רדתה - עד רדת חומותיה.

7. מה המשותף לכל הפירושים?

נושא שביעי: אשת יפת תואר כא, י-יד

שאלו לדין אחרי קריאת הפסוקים:

- הפרשה בנויה כמשפט תנאי - היכן מסתיים התנאי?
- האם הפרשה באה להתיר (תוך הסתייגות) או לאסור משהו?
- מהן ההגבלות המוטלות על מי שחפץ באישה? מה יכולה להיות ההנמקה להגבלות אלו?

רמב"ן [יב]:

והטעם בפרשה הזו, מפני שהיא מתגיירת בעל כורחה, ואין שואלין אותה אם תחפוץ לעזוב דתה ולהתייחד כאשר נעשה בגרים, אבל יאמר לה הבעל שתשמור תורת ישראל בעל כורחה ותעזוב יראתה (עבודה זרה שלה).
זה טעם ובכחה את אביה ואת אמה, כי תעזוב את עמה ואת אלוהיה, והוא מדרשו של רבי עקיבא, אין אביה אלא עבודת כוכבים, כענין שנאמר (ירמיה ב כז): אומרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתני.
והכלל, כי היא מתאבלת על עזבה את דתה ותהיה לעם אחר. ויתכן שב"ד מטבילין אותה בעל כורחה כמו שעושים בעבדים, ומפני שאינה מתייחדת כמשפט, הרחיק אותה הכתוב כל הזמן הזה:
וטעם האבלות והבכי על דעת רבותיך כדי שתתנוול אולי יעבור חשקו ממנה.
ור' אברהם (בן עזרא) אמר: כי נתנה לה התורה זמן כמשפט הבוכים על מת לכבוד אביה ואמה שמתו במלחמה. ועל דעתי אין הפנאי לחמול עליה, רק שיעקר שם ע"ז מפיה ומלבה, ולכבות עוד גחלת הנדוד והפרוד מאביה ומאמה ומעמה. שאין הגון לשכב עם אשה אנוסה ומתאבלת, כמו שהזכירו רבותינו ז"ל (נדרים כ ב): בממזרים בני גרושת הלב, וכל שכן זאת הצועקת בלבה לאלוהיה להצילה ולהשיבה אל עמה ואל אלוהיה:
והנה כאשר יודיעוה שנכריחנה לעזוב את עמה ומולדתה ותתייחד, נאמר לה תתנחמי על אביך ועל אמך ועל ארץ מולדתך כי לא תוסיפי לראותם עוד עד עולם, אבל תהי אשה לאדוניך כדת משה ויהודית. והנה אז ניתן לה זמן שתבכה ותתאבל כמשפט המתאבלים, להשקיט ממנה צערה ותשוקתה, כי בכל עצב יהיה מותר וניחום אחרי כן. והנה בזמן הזה לקחה עצה בנפשה על הגירות, ונעקר קצת מלבה ע"ז שלה ועמה ומולדתה כי נחמה עליהם, ודבקה באיש הזה שידעה כי תהיה אליו והורגלה עמו...

מה מטרת האבלות? (ציין שני הסברים)

1. _____
2. _____

בעקבות לימוד המצווה:

באיזה אופן מתייחסת מצוה זו לפירוש הרמב"ן "נשמרת מכל דבר רע"?

כיצד מנחה אותנו התורה להתמודד עם התעוררות יצר בעת מלחמה?

שאלת בגרות:

4. יחידת "דיני מלחמה" – פרק כ"א, פסוקים י"ג-י"ד: "אשת יפת תואר"

א. (1) הסבר שלוש מן הפעולות שהשבויה צריכה לעשות לפני שהלוחם יהיה רשאי לקחתה לאישה.

(2) על פי פירוש שלמדת, הסבר לשם מה צריכה השבויה להישאר בבית הלוחם חודש ימים, לפני שיוכל לשאתה לאישה.

(8 נקודות)

ב. (1) – מה התורה מצווה על הלוחם לעשות, אם אינו רוצה לשאת את השבויה לאישה?

– מה התורה אוסרת עליו לעשות?

(2) – ציין מצווה נוספת שלמדת ביחידת "דיני מלחמה" אשר נועדה למנוע מן הלוחמים בצבא ישראל להתנהג באופן בלתי מוסרי בעת מלחמה.

– הסבר כיצד המצווה שצינית שומרת על מוסריות הלוחמים.

(7 נקודות)

ג. בש"ר הירש לפסוקים י"א-י"ד: "רוח התורה אינה נוחה מהנישואין האלה הנערכים על פי תכתיב התאוה. התורה [...] מזהירה מפני התוצאות הצפויות מכל הנישואין שהמניע שלהם הוא תאוה, ולא תבונה ומצוה."

(1) על פי רש"ר הירש, מהו המניע לנישואין עם "אשת יפת תואר"? בסס את תשובתך על הפסוקים.

(2) חשבו והסבר מדוע התורה מזהירה מפני נישואין מתוך מניע זה.

(5 נקודות)